herpy

GECKOR

New Caledonian giant gecko

Rhacodactylus leachianus

Världens största nu levande gecko, en tung och nattaktiv trädklättrare från Nya Kaledoniens skogar. Den kan bli över 40 cm lång och leva i mer än 20 år. Den är lugn och nyfiken, men kräver ett stort, högt terrarium och en hållare som är beredd på ett långt liv tillsammans med den.

Familj: Diplodactylidae Tidigare namn: *Rhacodactylus aubryanus; Rhacodactylus leachianus henkeli*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**23-43 cm** total längd inkl. svans
Vikt	**150-500 g**
Livslängd	**20-30 år**
Aktiv	**På natten**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Regnskog och bergsskog**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 45 × 90 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**22-27 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**50-80 %**
UVB	**Valfritt**
Föda	**Insekter, frukt, färdigfoder och ryggradsdjur**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**36-60 mån.**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Kullar per år	**2-4**
Inkubation	**45-150 dagar** vid 22-28 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Bilaga D**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Rhacodactylus leachianus är den största geckon i världen i dag. Djur från huvudön Grande Terre kan nå 36-43 cm inklusive svans och väga upp mot 500 g, medan djuren från de små öarna kring Île des Pins är mindre, typiskt 23-30 cm och 150-300 g. Kroppen är tung, huvudet brett, och huden hänger i lösa veck längs flankerna. Tårna är breda med hud emellan, och lamellerna under dem ger ett säkert grepp på både bark och glas. Ögonen har lodrät pupill och saknar ögonlock, så geckon håller dem rena med tungan.

Färgerna är ren kamouflage: grå, brungrön eller olivgrön med ljusare fläckar och marmorering, så att djuret nästan försvinner mot en mossbeklädd stam. Många vuxna djur har förlorat den ursprungliga svansen och har en kort, klumpig ersättning. Tidigare skilde man på tre underarter, men nyare genetiska undersökningar stöder inte indelningen. I stället hålls och säljs djuren som lokalformer, uppkallade efter den ö eller det område de kommer från.

Arten beskrevs av Cuvier 1829 och är släkt med *Correlophus ciliatus*, men är ett helt annat djur att hålla. Den växer långsamt och är först fullvuxen efter tre till fem år. Den är lugn och kan vänjas vid hantering, men den biter om den blir rädd, och ett bett från ett stort djur gör ont.

Storlek och livslängd varierar mycket mellan lokalformerna, och siffrorna i faktarutan omfattar både de små ö-formerna och de stora djuren från huvudön.

Utbredning och livsmiljö

Arten lever bara på Nya Kaledonien i sydvästra Stilla havet. Den förekommer utspridd i den södra och östra delen av huvudön Grande Terre och på enstaka platser i den centrala bergskedjan. Det nordligaste kända fyndet är från Mont Mandjélia i Panié-massivet. Dessutom lever den på Île des Pins och på många små öar och holmar runt omkring, där bestånden fortfarande är förhållandevis täta.

Utbredningen är splittrad, och det finns inga pålitliga siffror på beståndets storlek. Den är pressad av skogsavverkning, införda råttor, katter och grisar, den invasiva myran *Wasmannia auropunctata* och olaglig insamling, särskilt på de små öarna, där den låga skogen gör djuren lätta att fånga.

> **Naturlig utbredning:** Nya Kaledonien.

LIVSMILJÖ

Geckon lever i fuktig skog: kustskog, tät regnskog och bergsskog. På huvudön ligger de flesta fynden mellan 500 och 1.100 meters höjd, medan ö-bestånden lever helt nere vid kusten. På dagen sover den i hålrum i trädstammar och i springor, och på natten klättrar den runt i kronorna och söker föda. Ett par håller ofta till i samma ihåliga träd under lång tid.

Födan är blandad: insekter, spindlar och mindre ryggradsdjur, men också frukt, nektar och växtsaft. Klimatet är milt och fuktigt. Temperaturen kan i ytterlägena gå från omkring 12 °C en vinternatt till 34 °C en sommardag, men större delen av året ligger den betydligt mer måttlig. Det är det milda, fuktiga klimatet med svala nätter som ska efterliknas i terrariet, inte tropisk hetta.

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur behöver ett högt terrarium på minst 60 × 45 × 90 cm (längd × bredd × höjd). Ett mindre terrarium är för trångt för ett djur på 40 cm och flera hundra gram, och en rymlig bostad ger ett lugnare djur. Ett par bör ha minst 90 × 45 × 90 cm.

Ungar och ungdjur bor bäst i en faunabox eller ett litet, tätt beplantat terrarium, där de känner sig trygga och lätt hittar mat och vatten. De flyttas upp i takt med att de växer. Hushållspapper är ett bra bottensubstrat för de minsta, eftersom man lätt kan se och ta bort avföringen.

Inred med kraftiga grenar i olika vinklar och höjder, stora korkrör och korkbark och tät lövverk, gärna levande växter som pothos och gummiträd. Djuret ska kunna gömma sig högt upp. En låda med fuktig sphagnum ger fuktgömsle och äggläggningsplats. Som bottensubstrat passar en fuktbevarande blandning av kokosmull och ogödslad jord, gärna som bioaktivt bottensubstrat. Se till god ventilation, helst både nere och uppe.

TEMPERATUR

Rhacodactylus leachianus mår bäst vid vanlig rumstemperatur. På dagen är 22-27 °C lämpligt, och på natten får det falla till 18-22 °C. Den nattliga avkylningen motsvarar förhållandena i naturen och håller djuret aktivt. Håller sig rummet över ca 20 °C klarar sig många helt utan extra värme.

Värme är den största faran. Ligger temperaturen länge över 28-29 °C blir djuret stressat och kan ta skada. Arten behöver ingen värmeplats. Blir det för kallt på vintern kan en svag värmematta på sidan eller en låg värmelampa styrd av en termostat ge det som saknas. Mät alltid med en digital termometer.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska ligga på 50-80 %. Spraya terrariet varje kväll så att fuktigheten stiger till 70-80 %, och låt den sjunka igen under dagen, så att bottensubstrat och grenar hinner torka upp. Konstant blöta förhållanden ger mögel och hudproblem. Du kan också spraya bara ena halvan, så att djuret själv kan välja.

Geckon dricker droppar från blad och rutor, men ställ också fram en tung, stabil vattenskål, och byt vattnet minst varannan dag och genast om det är smutsigt. En hygrometer mitt i terrariet visar om rytmen håller.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är nattaktiv och kan leva utan UVB när den får D3-vitamin via fodret. Ljus behövs ofta bara för växternas skull. Om man erbjuder ett svagt UVB-rör använder djuren det dock ofta. Väljer du UVB, håll det svagt, som för skuggdjur (Ferguson-zon 1), och se till att djuret alltid kan dra sig undan i skugga.

Ha ljuset tänt 10-12 timmar per dag, gärna styrt av en timer, och låt det vara mörkt på natten. Undvik starka spotlights och färgat nattljus.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

Grundfodret är färdigblandad pulverkost för fruktätande geckoer, uppblandad med vatten till en tjock gröt och serverad i en skål, gärna på en hållare högt upp. Pangea och Repashy är vanliga märken. Vuxna djur får gröt 2-3 gånger i veckan, ungdjur oftare, och rester tas bort efter ett dygn.

Ge dessutom levande insekter en till flera gånger i veckan: dubiakackerlackor, syrsor och gräshoppor, med vaxmott-larver och silkesmaskar som godbit. Insekterna får inte vara bredare än avståndet mellan djurets ögon och ska pudras med kalk med D3-vitamin. En liten nyfödd mus kan ges en gång i månaden, särskilt till avelshonor, men det är inte nödvändigt. Mogen frukt som mango, päron och fikon kan ges som godbit i små mängder.

Ungar börjar äta tre till fem dagar efter kläckningen och får pulverkost och små syrsor 3-4 gånger i veckan. Honor kan gå i foderstrejk strax före äggläggning och äter då extra mycket efteråt. Väg djuren regelbundet, så att du kan följa med i om de går upp i vikt.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Rhacodactylus leachianus är lugn och kan bli tam, men den är inget gosedjur som ska hanteras varje dag. Den kan bitas när den blir rädd, och ett bett från ett stort djur gör ont och kan blöda. Hantera den lugnt, lågt och kort åt gången, och ge nya djur ett par veckor på sig att vänja sig. Låt helst ungar vara i fred de första månaderna. Ta aldrig tag i svansen.

På dagen sover den i ett gömställe. Den kan morra, skälla och klicka när den försvarar sig eller är missnöjd. Håll som utgångspunkt djuren enskilt. En hane och en hona kan ibland bo tillsammans i åratal om det finns gott om plats och många gömställen, men även ett välfungerande par kan plötsligt börja slåss, så var beredd att skilja dem åt. Två hanar får aldrig hållas tillsammans, och försök med en hane och två honor slutar oftast i slagsmål.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna har en tydlig bula vid svansroten och en V-formad rad porer framför kloaken, så könet kan avgöras i ganska ung ålder. Djuren växer långsamt och bör först användas i avel när de är minst tre år gamla, och ofta dröjer det fyra till fem år. Honor från öarna bör väga minst ca 120 g och honor från huvudön över 180 g. En hona som är för ung eller lätt riskerar att bli utarmad på kalk eller få ägg som fastnar.

PARNING

Aveln följer årstiderna. Ge djuren en sval period från november till februari vid temperaturer i den låga änden av normalområdet, omkring 21-23 °C, och höj sedan temperaturen ett par grader i februari och mars. Det sätter igång säsongen.

Introducera gärna djuren genom ett nät de första dagarna, till exempel genom att sätta hanen i en liten nätbur inne i honans terrarium. Par som passar ihop vilar ofta tätt intill varandra, medan oförenliga djur skäller och försöker attackera genom nätet. Hanen biter honan i nacken vid parningen, och mindre skrapsår är vanliga. Separera dem vid allvarliga skador eller tecken på ihållande aggression. Paret kan bo tillsammans hela säsongen, eller så sätts hanen bara in för parning.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger vanligen sin första äggkull omkring 30 dagar efter parningen, och en äggkull består oftast av två ägg, men kan bestå av bara ett. Därefter kommer nya äggkullar med ca fem veckors mellanrum. Antalet varierar mycket: två till tre äggkullar per säsong är det normala, men det kan vara allt från en till sex, och enstaka honor lägger långt fler.

Se till att det finns en äggläggningslåda med fuktig sphagnum eller kokosmull, annars gräver honan ned äggen i botten. Ge henne extra kalk och mat under säsongen och avbryt aveln om hon tappar vikt. Ensamma honor lägger ibland ägg utan en hane, och i sällsynta fall kläcks sådana ägg.

INKUBATION

Ta försiktigt upp äggen utan att vända dem, och lägg dem halvt nedgrävda i fuktig vermikulit eller perlit i en låda med små lufthål. Ställ lådan i en inkubator eller på en plats med stabil temperatur mellan 22 och 28 °C.

Temperaturen styr längden: vid hög temperatur kläcks äggen efter ca 45 dagar, vid låg temperatur kan det ta upp till 150 dagar. Varm inkubation ger också fler hanar, och sval fler honor, men det finns inga säkra gränsvärden för arten. Ägg som faller ihop och blir gula eller möglade är oftast obefruktade, men låt dem ligga tills du är säker.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna liknar små versioner av de vuxna, och storleken beror på lokalformen. Flytta dem var för sig till en liten faunabox eller plastlåda med lufthål, hushållspapper som bottensubstrat, ett gömställe och en liten vattenskål. Håll dem åtskilda, så att de inte stressar eller biter varandra.

Ungarna börjar äta efter tre till fem dagar. Ge dem pulverkost och små syrsor 3-4 gånger i veckan, och byt vattnet varannan dag. Många ungar tar bara tveksamt insekter de första månaderna och lever mest på gröten. De växer långsamt jämfört med andra geckoer och flyttas till större bostäder i takt med tillväxten.

Hälsa och vanliga misstag

Rhacodactylus leachianus är härdig, men vissa problem återkommer:

- Värme över 28-29 °C, till exempel i ett terrarium vid ett fönster på sommaren. Det ger stress och aptitlöshet.
- För lite kalk och D3-vitamin hos unga djur och avelshonor, som ger mjuka ben, krokiga lemmar och darrningar. Använd en bra färdigkost och pudra insekterna.
- Konstant blött bottensubstrat och dålig ventilation, som ger svamp och hudproblem.
- Hudrester på tår och svansspets. Ge ett fuktigt gömställe och lossa resterna försiktigt med ljummet vatten.
- Fetma hos djur som får för mycket foder och för lite rörelse i ett för litet terrarium.
- Parasiter och infektioner hos nyinköpta djur. Håll nya djur åtskilda och låt undersöka ett avföringsprov.
- Bettskador efter parning eller slagsmål, som ska hållas rena och följas upp.

Ett friskt djur har klara ögon, en fyllig svansrot och ett bra grepp. Sök veterinär med erfarenhet av kräldjur om geckon tappar i vikt, inte äter på flera veckor, får svullnader eller verkar slö.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.